

Zaterdag 26 augustus 1916 – ochtendeditie

Vrij België van deze week bevat een artikel van Frans van Cauwelaert, Vlaamse Beweging en Vaderlandsliefde, getiteld. Wij nemen er het laatste gedeelte van over:

De Vlaamse Beweging streeft er naar om de geestelijke ogen van ons volk te openen, om de gevoeligheid van onze mensen voor al wat de zedelijke waarde van een volk kan vermeerderen, om zijn verstandelijk bezit en de daarvan afhankelijke welvaart te vergroten. Dat gaat echter niet zonder dat het Vlaamse volk terug leert ademen in eigen taal, dat gaat niet zonder dat zijn meer ontwikkelde standen, hun maatschappelijke en nationale plicht indachtig, terugkeren langs de weg der taal tot de stamgemeenschap, met welke zij organisch zijn verbonden. Wie zal dan in de beweging naar deze verheven doeleinden enig teken erkennen, dat noodzakelijk wijst op een verzwakking van onze gehechtheid aan het Belgische staatsburgerschap? Is het tegendeel niet duidelijk, dat wanneer de Belgische overheid zich van kunstmatige politiek onthoudt en de inrichting van ons openbaar leven aan wil passen bij de voorop bestaande werkelijkheden, dat dan de zedelijke opwekking, welke uitgaat van de Vlaamse gedachte, rechtstreeks op de herleving van de nationale geest in België op de gelukkigste wijze zal inwerken?

Met al de hartstochtelijkheid met welke wij ons vaderland in zijn tragische worsteling beminnen, wensen wij dat van hogerhand het besef van deze dingen ten volle door zou dringen, en na de oorlog de koers der taalkundige hervormingen zou leiden, want het is een staatsbelang van eerste gehalte dat aan de Vlamingen na de oorlog gelegenheid zou worden gegeven om tot de volle ontwikkeling van hun zelfstandige beschaving te komen, opdat zij steeds, bij elke bedreiging, en mede uit liefde voor hun eigen stam, met vreugde in de bres zouden springen voor de Belgische staatsgemeenschap en

voor deze strijden als voor het behoud van een waardevol persoonlijk bezit.

Wij behoeven vooralsnog geen groot belang te hechten aan de tekenen van ontkenning welke zich bij enkele jong-Vlamingen tegenover België hebben voorgedaan. Het zijn meest gevallen van individuele overprikkeling, waarover na de oorlog juist zal kunnen worden geoordeeld dan nu, maar welke aan onze Vlaamse idealen nog meer zullen hebben geschaad dan aan de Belgische zaak en daarom dubbel door ons worden afgekeurd. Doch het prachtig gedrag van onze Vlaamsgezinde jongelingschap te velde, het groot aantal vrijwilligers, welke uit onze Vlaamse studentenkringen zijn opgerukt, mag onze staatkundige leiders niet een luchtig hart geven over hetgeen eenmaal worden zou, indien de Vlamingen zich na de strijd ontgoocheld zagen over hun toestand. Het bewonderenswaardig elan is niet zozeer uit dankbaarheid voor genoten weldaden en onvermengde verknochtheid aan het oude ontstaan, dan wel uit het ridderlijk rechtsgevoel, dat de Vlaamse strijd in onze jongelingschap heeft ontwikkeld en dat tegenover de Duitse woordbreuk en geweldpleging instinctmatig overeind sprong, en uit het levend vertrouwen dat onze jonge mannen door hun offers de volmaaktste rechtsgelijkheid voor de Vlaamse taal en taalgemeenschap zouden afkopen. Onze jongens vechten meer om de toekomst dan om het verleden en men mag deze geheiligde verwachtingen niet beschamen. Het is niet alleen plicht van eerlijkheid, het is zaak van staatkundige wijsheid. Wanneer onze staatshoofden zulks niet zouden begrijpen, misdoen zij tegenover het land op onherstelbare wijze, want zij zouden de wondlippen, langs welke Vlaanderen en Walenland hechter aan mekaar kunnen groeien door de oorlog, hebben gescheiden en slechts als brandende weeplaatsen op elkaar laten zitten. Zij zouden de Vlaamsgezindheid, welke de stevigste bondgenoot van de Belgische staatsgedachte

hoort te worden, gesteld hebben voor een tweestrijd, welke niet ten gunste van de zuivere staatkunde maar van het volksleven zou bestlist worden, en uit de naweeën van deze strijd zou een verbittering ontstaan tussen Vlaanderen en België, welke achteraf met geen plaasters zou te sussen zijn, en met geen dwang te onderdrukken. Want buiten de wetten van het leven kunnen ook wij niet. Ons leven als volgt eist lucht en licht, en onder een kap van vervreemding verschrompelen wij. Wij kunnen echter niet sterven en het verdruchte leven zou dan de onmisbare ruimte onvermijdelijk zoeken op een zijweg. Deze waarheden gelden zowel voor idealisten als voor realisten. Indien wij ze nu uitspreken ter waarschuwing, is het omdat men ze moet hebben overwogen vooraleer de vrede komt. Want niet de dag zelf van de vrede, maar de dag, die er onmiddellijk op volgt, zal het noodlot van de Belgische staat worden beslist. Ik wens aan onze staatslieden, die de verantwoordelijkheid over deze beslissing zullen hebben te dragen, de beide hoedanigheden welke zij op dat ogenblik het meest zullen nodig hebben: wijsheid en durf, want een gelegenheid om te herkennen zal vermoedelijk niet terugkeren.

Zaterdag 26 augustus 1916 – avondeditie

Berlijn, 26 augustus. Officieel. Door afweergeschut is bij Zonnebeke een vijandelijke vlieger neergeschoten.

De diëtetische schommel (KVdW).

Brussel, 23 augustus.

Waarom zouden wij het onderwerp niet ineens uitputten, in afwachting ... dat wij zelf uitgeput zijn? - De actualiteit trouwens dwingt mij, hier terug te keren tot de schommelingen die ons

voedingsregime ondergaat, schommelingen die, na een paar maanden rust, nu ineens onrustbarend vlug en -afwisselend zijn geworden.

Na vlees, gaat het ditmaal om brood: nauwelijks zijn diegenen, welke hun malen in restaurants genieten, op periodieke vleesloosheid gesteld, waartoe, naar men mij verzekert, de restaurateurs het hunne bijdragen door beperking van de verkrijgbare schotels, of daar duikt een nieuwe broodkwestie op. Dat zij voor de Belgische bevolking van nog heel wat groter belang is dan die van verminderd vleesgebruik, welke trouwens niet algemeen is, spreekt vanzelf; ik heb er overigens welsprekende bewijzen van, die ik u straks overleg.

Ik juichte hier, nog geen week geleden, vanwege het gemak waarmede wij in de laatste tijd aan wittebrood komen; ge herinnert u de middelen daartoe: of ziek worden, of aankloppen bij de "Koninklijke Nederlandse Commissie tot Regeling der Voorziening van noodzakelijke levensmiddelen in België", die het veel gemakkelijker is, "Comité-Fleskens", en veel moderner "C.R.F." te noemen. Welnu, terwijl ik u dit met een zeldzaam genoegen aan het mededelen was, complotteerde men achter mijn rug om die dubbele weldaad eenvoudig uit de voeten te ruimen. Ten eerste zal men, naar ik hoor, in een dichte toekomst heel wat strenger worden bij het verstrekken van wittebrood aan maaglijders; ten tweede: de uitvoer van zulk brood uit Holland door tussenkomst van het "C.R.F." werd stopgezet, zelfs zonder naar die dichte toekomst te wachten. Aldus volgt de een levens ... vereenvoudiging op de andere, onmiddellijk en zonder mededogen. Hemel, wat leven wij vlug tegenwoordig, - in afwachting weer dat wij vlug sterven! ...

Dat het "Nationale Comité" zijn wittebrood niet gaarne verspild ziet aan wie het niet absoluut nodig heeft, is te billijken. Was ons bruinbrood nog even slecht als enkele maanden geleden, dan zou ik

de profylaxe als een hoofddeugd der geneeskunde inroepen tot wettiging van het wittebrood, dat ook gezonden wisten te bemachtigen. Maar dit is niet het geval: de meeste onzer bakkers zijn heel knap in het kneden, desemen en bakken van oorlogsbrood geworden, en ik ken mensen die wittebrood krijgen, maar nu en dan een boterhammetje bruinbrood gebruiken ... als dessert. - Nu hangt wel weer een nieuw gevaar boven ons hoofd: het gerucht loopt met halsstarrigheid, dat onze dagelijkse broodportie gaat verminderd worden. Wie zulke geruchten verspreidt, gesteld dat ze vals zijn, moest men hangen. De vraag is echter: zijn ze vals inderdaad? Ik hoop het; ... al werden toch de porties meel, die op het platteland verstrekt worden, reeds kleiner. Zijn wittebrood vervangen te zien door bruinbrood: ik stel mij heel goed voor, dat enkelen het niet dan met angst en weemoed tegemoet zien, - te meer dan nog als de bruine mik nog kleiner uitvallen gaat dan zij vroeger was ...

Dat de Hollandse regering zich genoopt zag, uitvoer van brood naar België te verbieden, is echter nog heel wat erger. Ik zegde het u: het "Comité-Fleskens" bewijst hier enorme diensten. Deze worden echter nog niet algemeen ingezien, maar wie er deelachtig in is - en iedereen kan het worden, ik bedoel al de gemeenten, die het maar wensen, - weet ze naar waarde te schatten en verbergt dan ook zijn dankbaarheid niet. Het bewijs vindt men in de brieven, die het comité ontving ter gelegenheid van de maatregel, die de Nederlandse regering trof.

Ik mocht inzage nemen van sommige van die brieven van burgemeesters uit de provincie Brabant. Uit alle blijkt dat de maatregel beschouwd wordt, en terecht, als een ramp. - "Krijgen wij geen brood meer," zegt de ene, "dan gaan de mensen hier van honger niet meer kunnen werken"; hetgeen een andere als volgt verklaart: "Tot 15 september a.s. blijft de nood zeer groot, omdat bij vele kleine landbouwers het graan van verleden jaar op is, en dat er

voor gezegde datum geen graan van de nieuwe oogst mag gemalen worden. En vele van die kleine landbouwers kunnen van het (nationale) Comité weinig of niets bekomen” een derde vult aan: “de nood laat zich nog nijpender gevoelen, nu de bevolking verstoken is van aardappelen, en er weinig hoop bestaat, spoedig in de zo dringende behoefte aan dit voedingsmiddel te kunnen voorzien”; terwijl een vierde burgemeester, uit een Waalse gemeente ditmaal, er aan toevoegt: “la ration de farine à distribuer à chaque chef de ménage de notre localité étant diminuée” (ik deelde het u daareven mede) “la classe nécessaire aura faim et se verra plongée dans la misère”. Een andere Waalse gemeente was juist toegetreden tot het “C.R.F.”, toen de uitvoer verboden werd; en nu is de burgemeester het hart in: “Notre population” schrijft hij, “attendait avec impatience ces pains qui devaient servir d'appoint aux 250 gr. de farine qu'elle reçoit par jour, quantité absolument insuffisante pour des ouvriers agricoles qui, en cette saison, sont occupés aux durs travaux des champs du lever au coucher du soleil”. De nijverheidstreken staan er trouwens niet beter voor: “De pijnlijke tijding heeft de diepste indruk gemaakt op onze bevolking, die voor de overgrote meerderheid fabriekswerkers, en in groten getale arbeidsloos zijn”, schrijft een Vlaams burgemeester. Zodat al die overheidspersonen zich zeker verenigen in de wens van een hunner aan de Minister van Buitenlandse Zaken van Nederland: “Wij nemen de eerbiedige vrijheid Uw Hoge Welwillendheid te bidden, al het mogelijke te doen, opdat de broodzendingen naar ons diep beproefd België opnieuw toegelaten zouden worden.” - De oprechtheid der bede moge de naïefheid van de stijl vergoeden: dit zijn geen klachten, men mag het niet vergeten, van particulieren die van overdrijving konden verdacht worden: hier zijn officiële verantwoordelijke personen aan het woord in naam van uitgebreide gemeenschappen. Het zijn verder stemmen, men lette er op, uit het rijke Brabant: men

stelle zich dan de toestand in minder gezegende streken van België voor ...

Dat wij aan het uitvoerverbod hier in België zoveel verliezen, dacht men in Holland misschien niet. Men mag echter gerust zijn: Waal noch Vlaming schiet er de moed bij in. Verbeeld u, dat men in sommige gemeenten, vooral in de voorsteden van Brussel, tegen zulke ontmoediging gevonden heeft ... kookscholen in te richten. Hier dringt zich een gemakkelijke ironie vanzelf op: leren koken aan lieden die honger lijden en daar waarlijk door niets in verhelpen kunnen! Die ironie echter ware misplaatst: hoe minder men heeft, hoe zorgvuldiger men er mee om moet gaan; hoe meer men moet zien, vooral niets verloren te laten gaan. Dat nu leert men in die scholen aan, en, hoop ik, met succes. In elk geval weet ik van een school, die door talrijke leerlingen, zonder de minste ironie, bezocht wordt. Voor wie niet naar school kan gaan, worden in sommige gemeentemagazijnen (die, tussen haakjes, in enkele gemeenten al bijzonder slecht voorzien zijn, terwijl dit elders, onbegrijpelijkerwijze, niet het geval is), worden, zeg ik, keukenboeken, of beter: keukenbrochures uitgedeeld, waar men goedkoop en voedzaam eten, vooral met rijst als basis, in leert bereiden. Die komen zelfs de burgerij te pas: of wij Italianen waren, zijn wij ons met verwoedheid op het klaarmaken en smakelijk vinden van allerlei risotto toe gaan leggen, en vaak met bijval. Ook ons zijn zulke boekjes dus van nut. Al halen wij wel eens bij voorbaat, en misschien ten onrechte, onze neus op voor het recept van aanbevolen schotels. Wat zegt ge bijvoorbeeld van rijst met mosselen? Ik ken mensen die het nooit zouden aandurven.

En à propos van mosselen: het is, met garnaal, de enige zeevis die ons nog bereikt, - misschien omdat het geen eigenlijke vis kan genoemd worden. Het belet niet dat er ruime hoeveelheden van gebruikt worden.

Een plaatselijk blad meldt heden dat het verbruik van garnaal voor Brussel van 5000 tot 25.000 kilo per week, dus tot het vijfde is gestegen. Wat de mosselen betreft, vroeger door het eigenlijke volk zeer begeerd (iedere week brachten talrijke schuiten hun waar uit Zeeland aan op dagen die het volk blijkbaar goed kende, te oordelen naar de massa, die telkens op de aankomst te wachten stond), - wat de mosselen betreft: die dreigen weer te duur te worden om nog als eigenlijk volksvoedsel te kunnen gelden. De aanvoer is trouwens daartoe vermoedelijk te klein. Ik hoorde echter gisteren een denkbeeld opperen, dat ik bijtreed, omdat het de volksvoeding zeker en in hoge mate ten goede zou komen: Waarom neemt het "Comité-Fleskens" het niet op zich, mosselen in te voeren en over de verschillende gemeenten, die er vraag naar doen, te verdelen? Bij gebrek aan vlees, bij gebrek aan vetwaren, bij de tegenwoordige vermindering aan brood, zouden de mosselen zeer zeker aan velen welkom zijn ...

Protestanten in het Belgische leger.

Onze correspondent te Havre schrijft:

De meeste protestanten die er in België zijn vindt men in het Waalse deel van het land, vooral in Henegouwen en de provincie Luik. Voor de oorlog waren er geen protestantse veldpredikers. Bij de algemene mobilisatie, die aan de oorlogsverklaring voorafging, nodigde baron de Broqueville, minister-president en minister van oorlog, de gelijkheid op elk gebied willende uitstrekken, de protestantse kerken uit een lijst van predikanten op te stellen, die veldprediker konden worden.

Voor de vesting Antwerpen benoemde de minister einde september 1914 de heer P. Blommaert, die bij de hospitaaldienst van het leger was en in vreedstijd bij de infanterie had gediend, tot veldprediker.

Hij kende Nederlands, Frans, Engels en Duits. Na de val van Antwerpen kreeg de heer Blommaert opdracht als veldprediker de Belgische hospitaal langs de kust te bezoeken.

Spoedig werd hem zes veldpredikers toegevoegd: de heren Hugé, Wautier d'Aygalliers, Hoyois, Dupont, Michotte en C. Blommaert. Eén van hen is reeds overleden: dr. Joseph Hugé, veldprediker te Calais is daar op 6 juli jongstleden gestorven.

Joseph Hugé, in 1880 te Cuesmes geboren, studeerde te Geneve en was bij het uitbreken van de oorlog predikant bij de Unie van Nationale Evangelische kerken van België te Douvrain. Evenals zijn collega's gemobiliseerd, werd hij hospitaalsoldaat en maakte tot februari 1916 de veldtocht mee. Hij nam deel aan de gevechten aan de IJzer. Het was een eenvoudig en nauwgezet man; in stilte deed hij zijn plicht. Hij is gestorven aan tyfus, die hij bij het verplegen van een tyfuspatiënt had opgedaan. Een talrijke schare geleidde hem naar het graf. Hij was algemeen gezien.

Op het ogenblik zijn er 5000 protestanten in het Belgische leger. Ze zijn over een front van 40 km verdeeld, hetgeen het werk der protestantse veldpredikers moeilijk maakt. De minister van oorlog probeert hun die taak te verlichten.